

การคุ้มครองเด็กและผู้หญิงจากการตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ตามมาตรา 131/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ภาณุพล บุรพันธ์*

รองศาสตราจารย์ อัจฉริยา ชูตินันทน**

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการคุ้มครองเด็กและผู้หญิงจากการตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ตามมาตรา 131/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยศึกษาแนวความคิดและหลักเกณฑ์ในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายบุคคลเพื่อไปตรวจพิสูจน์โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการคุ้มครองเด็กและผู้หญิง ตลอดจนการใช้อำนาจรัฐ เพื่อให้การตรวจพิสูจน์บุคคลดังกล่าวไม่กระทบต่อสิทธิของบุคคลเกินความจำเป็น

จากการศึกษาพบว่าตามมาตรา 131/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ได้บัญญัติกฎหมายโดยคำนึงถึงอายุและเพศของบุคคลผู้ถูกตรวจไว้แต่อย่างใด จึงทำให้เด็กและผู้หญิงไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างเพียงพอ ทั้งในชั้นสอบสวนการกำหนดให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจสั่งให้มีการตรวจพิสูจน์ได้โดยไม่มีการตรวจสอบการใช้อำนาจโดยองค์กรภายนอกทำให้การใช้อำนาจรัฐกระทบต่อสิทธิของบุคคลผู้ถูกตรวจเกินความจำเป็น แตกต่างจากกฎหมายของต่างประเทศที่ได้บัญญัติกฎหมายโดยคำนึงถึงอายุและเพศของบุคคลผู้ถูกตรวจด้วย โดยมีการกำหนดให้การเก็บตัวอย่างร่างกายเพื่อไปตรวจพิสูจน์โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่ผู้ถูกตรวจเป็นเด็กจะต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กด้วย ส่วนผู้ถูกตรวจที่เป็นเพศหญิงก็ได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกันโดยมีการกำหนดให้การตรวจร่างกายผู้หญิงที่จะต้องมีการเปิดเผยร่างกายและทำให้อับอายจะต้องกระทำโดยผู้หญิง รวมทั้งกำหนดแนวทางในการคุ้มครองร่วมกันทั้งในส่วนของผู้ถูกตรวจที่เป็นเด็กและผู้หญิงว่าสามารถให้บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่นที่ไว้วางใจอยู่ร่วมในการตรวจด้วยได้ นอกจากนี้ประเทศเยอรมนียังได้กำหนดให้การตรวจพิสูจน์บุคคลจะต้องได้รับอนุญาตจากศาลอันเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยองค์กรภายนอกเพื่อไม่ให้กระทบต่อสิทธิของบุคคลเกินความจำเป็น

ดังนั้น จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยควรกำหนดให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจในการออกคำสั่งให้มีการตรวจพิสูจน์บุคคลในชั้นสอบสวนเพื่อให้การใช้อำนาจรัฐไม่กระทบต่อสิทธิของบุคคลผู้ถูกตรวจเกินความจำเป็น และกำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นการคุ้มครองเด็ก

* นักศึกษาลัทธิสุตฺรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

และผู้หญิง โดยควรกำหนดให้การขอความยินยอมในการตรวจจากเด็กจะต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กด้วย ส่วนผู้ถูกตรวจที่เป็นผู้หญิงควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำการตรวจจะต้องเป็นเพศหญิงเพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกอับอาย นอกจากนี้ควรกำหนดให้เด็กและผู้หญิงสามารถให้บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลอื่นที่ไว้วางใจอยู่ร่วมในขณะที่มีการตรวจด้วยได้ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กและผู้หญิงได้รับการคุ้มครองอย่างเพียงพอเช่นเดียวกับกฎหมายของต่างประเทศ

1. บทนำ

ในปัจจุบันมีการนำเอาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ มาพัฒนาใช้ในการตรวจพิสูจน์หลักฐานต่าง ๆ เนื่องจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มีความน่าเชื่อถือมากกว่าพยานบุคคลทั่วไป เพราะมีการตรวจพิสูจน์ ทดสอบและยืนยันจากผู้มีความรู้เชี่ยวชาญแล้ว ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไทยก็ได้บัญญัติรองรับหลักการพิสูจน์ความจริงโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ไว้เช่นกัน โดยกำหนดไว้ในมาตรา 131/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

อย่างไรก็ตามการค้นหาความจริงจากบุคคลซึ่งมีสภาพอ่อนแอทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เช่น เด็กและผู้หญิงนั้น การแสวงหาพยานหลักฐานจากบุคคลดังกล่าวเพื่อตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์จะต้องมีมาตรการที่เหมาะสม ซึ่งในเรื่องการสอบปากคำผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และพยานที่เป็นเด็กตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ และมาตรา 134/2 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมเกี่ยวกับการถามปากคำเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีจะต้องกระทำเป็นส่วนลับในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำด้วย ถือได้ว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นการให้ความคุ้มครองความรู้สึกของเด็กที่ต้องเข้าสู่กระบวนการค้นหาความจริงในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 160 ได้กำหนดให้การตรวจทางวิทยาศาสตร์ที่ผู้เยาว์อายุไม่ครบสิบห้าปีบริบูรณ์ นอกจากจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้เยาว์แล้ว จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อนด้วย ถือว่าเป็นหลักประกันในการคุ้มครองเด็กจากการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ในระดับหนึ่ง แต่เนื่องจากบทบัญญัตินี้ใช้บังคับแต่เฉพาะในคดีครอบครัวซึ่งเป็นเรื่องในทางแพ่งเท่านั้น ไม่ได้นำมาใช้บังคับในคดีอาญาด้วย ดังนั้น ในการตรวจพิสูจน์ในคดีอาญาหลักเกณฑ์การขอความยินยอมจึงยังคงต้องเป็นไปตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเช่นเดิม

ส่วนการค้นหาความจริงจากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 และมาตรา 133 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาว่าจะต้องจัดให้เจ้าพนักงานซึ่งเป็นหญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ และใน

กรณีมีเหตุอันสมควรผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาจะขอนำบุคคลใดมาอยู่ร่วมในการตรวจก็ได้และในการถามปากคำในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ หากว่าผู้เสียหายเป็นผู้หญิงก็ให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบสวน บทบัญญัติดังกล่าวถือว่าเป็นการคุ้มครองเพื่อไม่ให้หญิงเกิดความรู้สึกอับอายจากผู้ตรวจซึ่งเป็นเพศตรงข้าม แต่ในเรื่องการตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาตรา 131/1 กฎหมายกลับกำหนดหลักเกณฑ์แต่เพียงว่าให้ผู้ถูกตรวจต้องให้ความยินยอมและต้องดำเนินการโดยแพทย์ เท่านั้น โดยมีได้คำนึงสภาพความอ่อนแอและการปฏิบัติที่เหมาะสมในเรื่องเพศของเด็กและผู้หญิงแต่อย่างใดทั้งที่การตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นการกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพในร่างกายของบุคคลไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการสอบปากคำหรือการตรวจตัวบุคคลซึ่งกระทำแต่เพียงภายนอกร่างกายเท่านั้น จึงน่าพิจารณาว่าหากผู้ถูกตรวจเป็นเด็กที่อายุไม่เกิน 18 ปี ในคดีอาญา เด็กนั้นจะมีความสามารถในการให้ความยินยอมและรับรู้ถึงผลของการไม่ให้ความยินยอมเพียงใดเพราะด้วยวุฒิภาวะและสติปัญญาของเด็กแล้วในบางเรื่องเด็กยังไม่สามารถตัดสินใจด้วยลำพังตนเองได้ และในกรณีของผู้หญิงนั้นกฎหมายก็ไม่ได้กำหนดให้ผู้หญิงเป็นผู้ทำการตรวจหรือในการตรวจนั้นจะต้องไม่ทำให้ผู้ถูกตรวจรู้สึกอับอายจึงอาจทำให้หญิงผู้ถูกตรวจเกิดความรู้สึกอับอายได้หากว่าการตรวจดังกล่าวจะต้องมีการเปิดเผยร่างกาย ทั้งยังมีได้กำหนดให้ผู้ปกครองหรือบุคคลอื่นที่เด็กหรือผู้หญิงไว้วางใจอยู่ด้วยในขณะตรวจซึ่งแตกต่างไปจากการถามปากคำเด็กและการตรวจตัวหญิงผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายดังกล่าวซึ่งได้คำนึงถึงเรื่องเพศและวัยวุฒิของบุคคลด้วย นอกจากนี้แล้วการไม่ได้กำหนดให้องค์กรภายนอกเป็นผู้ตรวจสอบการใช้อำนาจดังกล่าวทำให้การใช้อำนาจรัฐของเจ้าหน้าที่ในชั้นสอบสวนเกิดผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลผู้ถูกตรวจเกินความจำเป็น

2. การคุ้มครองเด็กและผู้หญิงจากการตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ตามกฎหมายของประเทศไทย

ตามกฎหมายไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 วรรคสอง ซึ่งกำหนดให้ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากจำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างจากร่างกายเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจได้ แต่ต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและสมควร โดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้นี้จะต้องไม่เป็นอันตรายแก่ร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และผู้ถูกตรวจจะต้องให้ความยินยอม หากไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการปิดขังขัดขวางมิให้บุคคลผู้เกี่ยวข้องยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควรให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายแล้วแต่กรณี

จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่า กฎหมายได้กำหนดให้ชั้นสอบสวนพนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจสั่งให้มีการตรวจ ดังนั้นจะมีการตรวจพิสูจน์หรือไม่จึงอยู่ในดุลพินิจของพนักงานสอบสวนซึ่งอาจกระทบต่อสิทธิในร่างกายของบุคคลมากน้อยแตกต่างกันไปโดยไม่ได้มีการตรวจสอบการใช้อำนาจดังกล่าวจากองค์กรภายนอก ทั้งที่การตรวจพิสูจน์ตัวอย่างร่างกายโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ถือว่าเป็นเรื่องที่กระทบต่อสิทธิในร่างกายบุคคลเป็นอย่างมากและไม่สอดคล้องกับหลักประกันการคุ้มครองสิทธิของบุคคล

นอกจากนี้แล้ว การที่กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์แต่เพียงว่าจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ถูกตรวจเช่นนี้ ทำให้เกิดปัญหากรณีที่เด็กเป็นผู้ถูกตรวจจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกับบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่ เนื่องจากตามสภาพของเด็ก ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่ขาดความพร้อมทางด้านสติปัญญาซึ่งเป็นไปตามวัยของเด็ก ย่อมไม่อาจเข้าใจถึงผลของการยินยอมหรือไม่ยินยอมให้มีการตรวจพิสูจน์ อีกทั้งการที่กฎหมายไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ว่าจะต้องมีบุคคลใดอยู่ร่วมในขณะตรวจได้ ทำให้เด็กต้องอยู่กับผู้ตรวจตามลำพังส่งผลให้เด็กเกิดความวิตกกังวลที่จะต้องอยู่กับผู้ตรวจซึ่งเป็นบุคคลแปลกหน้ามีผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็กซ้ำขึ้นไปอีก

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น นอกจากจะไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่คำนึงถึงผู้ถูกตรวจที่เป็นเด็ก ยังพบว่ากฎหมายไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นการคุ้มครองผู้หญิงไว้เช่นเดียวกัน ทั้งที่เพศหญิงตามธรรมชาติมีสรีระทางด้านร่างกายแตกต่างไปจากเพศชาย และแม้ว่าผู้หญิงจะไม่ใช่วัยเด็ก แต่สภาพทางด้านจิตใจถือได้ว่าเป็นความประหลาดไม่ต่างไปจากเด็ก การที่กฎหมายไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ว่าผู้ตรวจจะต้องเป็นเพศหญิงด้วยกัน ทำให้ผู้ถูกตรวจที่เป็นหญิงเกิดความรู้สึกอับอายได้หากการตรวจจะต้องมีการเปิดเผยร่างกาย ทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้มีการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิของหญิงด้วย จึงเห็นว่ากฎหมายในเรื่องการตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์ไว้เป็นเพียงกว้าง ๆ เท่านั้น โดยไม่ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิบัติ รวมทั้งการคุ้มครองบุคคลที่มีความบกพร่องในเรื่องความสามารถ ความเหมาะสมในเรื่องเพศ เช่นเด็กและผู้หญิงไว้แต่อย่างใด ทำให้เด็กและผู้หญิงที่เป็นผู้ถูกตรวจไม่ได้รับการคุ้มครองที่เหมาะสม

3. การคุ้มครองเด็กและผู้หญิงจากการตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ตามกฎหมายของต่างประเทศ

3.1 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

3.1.1 การคุ้มครองเด็ก

การตรวจเลือดเด็ก ผู้เยาว์ หรือผู้ไร้ความสามารถซึ่งมีความบกพร่องทางด้านจิตใจหรืออารมณ์หรือขาดความพร้อมทางปัญญา ตามกฎหมายของประเทศเยอรมนีจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้แทนตามกฎหมายซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ดูแลผู้นั้นก่อนด้วย หากผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้แทนตามกฎหมายไม่สามารถให้ความยินยอมได้ หรือถูกขัดขวาง

ไม่ให้กระทำการตัดสินใจแทน และมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องทำการตรวจเก็บตัวอย่างเลือดเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานได้กำหนดให้ศาลมีคำสั่งพิเศษให้ทำการตรวจได้

3.1.2 การคุ้มครองผู้หญิง

การเก็บตัวอย่างจากบุคคลที่เป็นหญิงเพื่อนำไปตรวจพิสูจน์โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์นั้น กฎหมายประเทศเยอรมนีได้ให้หลักประกันการคุ้มครองสิทธิในร่างกายของหญิงมิให้ถูกล่วงละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ โดยมีการกำหนดให้การตรวจร่างกายผู้หญิงที่เป็นการละเมิดความรู้สึกและทำให้เกิดความอับอาย จะต้องกระทำโดยผู้หญิงหรือนักเทคนิคการแพทย์ และเมื่อมีการร้องขอกฎหมายอนุญาตให้หญิงอื่นหรือญาติเข้าอยู่ด้วยขณะทำการตรวจได้ โดยมาตรการนี้ใช้บังคับกับกรณีที่ผู้หญิงนั้นยินยอมให้ทำการตรวจด้วย

3.2 ประเทศอังกฤษ

3.2.1 การคุ้มครองเด็ก

3.2.1.1 การให้ความยินยอมต่อการตรวจ

การขอความยินยอมจากเด็กผู้ที่จะต้องถูกตรวจนั้น ตาม Police and Criminal Evidence Act 1984 และ The Criminal Justice and Public Order Act 1994 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ว่าจะต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลนั้นและความยินยอมดังกล่าวจะต้องทำเป็นหนังสือรวมทั้งจะต้องได้รับความยินยอมที่เหมาะสมด้วย ซึ่งความยินยอมที่เหมาะสมนี้ จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ คือ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 17 ปีขึ้นไป หมายถึงความยินยอมของบุคคลนั้น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่อายุตั้งแต่ 14 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 17 ปี บริบูรณ์ หมายถึงความยินยอมของบุคคลนั้นและพ่อแม่หรือผู้ปกครองและในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีอายุยังไม่ถึง 14 ปีบริบูรณ์ หมายถึง ความยินยอมของพ่อแม่หรือผู้ปกครองของบุคคลนั้น

3.2.1.2 การให้บุคคลอื่นอยู่ร่วมในขณะที่ตรวจ

การตรวจบุคคลที่เป็นเด็กโดยหลักแล้วก็มีแนวทางในการปฏิบัติเช่นเดียวกันกับผู้ใหญ่ กล่าวคือ หากเป็นการตรวจที่ต้องถอดเสื้อผ้า ก็จะต้องไม่ทำให้ผู้นั้นรู้สึกอับอายและต้องไม่มีผู้อื่นที่เป็นเพศตรงข้ามกับผู้ถูกตรวจอยู่ในระหว่างการตรวจ นอกจากนี้จะเป็นแพทย์หรือพยาบาลที่เป็นผู้ตรวจ เว้นแต่จะเป็นผู้เยาว์หรือคนวิกลจริตหรือเป็นผู้ที่มีความผิดปกติทางจิต และมีความจำเป็นต้องมีผู้ปกครองหรือผู้ดูแลที่เป็นเพศตรงข้ามกับผู้นั้น ทั้งนี้จะต้องไม่มีบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในการตรวจนั้น ส่วนกรณีที่มีการทดสอบหาสารเสพติดในร่างกายนั้น ถ้าเป็นบุคคลที่อายุยังไม่ถึง 17 ปีบริบูรณ์ การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะร้องขอให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีการเก็บตัวอย่าง จะไม่สามารถกระทำได้ เว้นเสียแต่ผู้ใหญ่ที่เหมาะสมจะอยู่ร่วมด้วย ซึ่งกฎหมายได้บัญญัตินิยามคำว่า “ผู้ใหญ่ที่เหมาะสม” ให้หมายถึงความถึงพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง หรือ กรณีที่บุคคลนั้นอยู่ในความดูแลของหน่วยงานท้องถิ่นหรือองค์กรมูลนิธิตัวแทนของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น นั้นหรือองค์กรดังกล่าว หรือเจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ของหน่วยงานท้องถิ่น หรือถ้าไม่มี พ่อ แม่

ผู้ปกครอง หรือ บุคคลที่เป็นตัวแทนของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นหรือองค์กรดังกล่าว หรือเจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ของหน่วยงานท้องถิ่น ก็ให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดที่มีความรับผิดชอบ โดยมีอายุ 18 ปี หรือมากกว่า ซึ่งไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเป็นลูกจ้างของเจ้าหน้าที่ตำรวจอยู่ร่วมด้วยแทน

3.2.2 การคุ้มครองผู้หญิง

การตรวจนั้น โดยหลักหากเป็นการตรวจที่ต้องถอดเสื้อผ้าของผู้นั้น จะต้องไม่ทำให้ผู้นั้นรู้สึกอายและต้องไม่มีผู้อื่นที่เป็นเพศตรงข้ามกับผู้ถูกตรวจอยู่ในระหว่างการตรวจเว้นแต่จะเป็นแพทย์หรือพยาบาลที่เป็นผู้ตรวจทั้งนี้จะต้องไม่มีบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในการตรวจนั้น และ The Police and Criminal Evidence Act 1984 มาตรา 55(7) ยังได้กำหนดให้จำกัดบุคคลที่จะดำเนินการในการเก็บตัวอย่างของร่างกายของบุคคลประเภทตัวอย่างชนิดอย่างใกล้ชิด(Intimate samples) ที่เป็นเพศตรงข้ามไว้ว่า จะไม่สามารถกระทำได้

3.3 ประเทศนิวซีแลนด์

3.3.1 การคุ้มครองเด็ก

3.3.1.1 การให้ความยินยอมต่อการตรวจ

The Criminal Investigations(Bodily Samples) Act 1995 มาตรา 5(b) ได้กำหนดว่าในกรณีที่ผู้ต้องหาอายุ 14 ปีหรือมากกว่าแต่ต่ำกว่า 17 ปี จะต้องได้รับความยินยอมทั้งผู้ต้องหาและผู้ปกครองด้วย และมาตรา 8 ได้กำหนดให้การดำเนินการขอความยินยอมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องยื่นเป็นหนังสือและแจ้งต่อผู้ต้องหาในเรื่องความผิดที่จะพิสูจน์และแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่า มีสิทธิปรึกษาทนายความและหากไม่มีทนายความจะได้รับความช่วยเหลือด้านทนายความว่าควรให้ความยินยอมหรือไม่และต้องอธิบายให้ผู้ต้องหาเข้าใจด้วย

3.3.1.2 การให้บุคคลอื่นอยู่ร่วมในขณะตรวจ

The Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 มาตรา 50 ได้กำหนดให้บุคคลที่ให้ตัวอย่างมีสิทธิที่จะให้บุคคลอื่นร่วมอยู่ด้วยซึ่งได้แก่ ทนายความหรือบุคคลอื่นซึ่งบุคคลผู้ถูกตรวจนั้นเลือก และในกรณีของบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปี คือผู้ปกครองหรือบุคคลอื่นซึ่งเป็นผู้ดูแลของบุคคลนั้น

4. วิเคราะห์การคุ้มครองเด็กและผู้หญิงจากการตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ

1. การกำหนดแนวทางร่วมกันในการคุ้มครองเด็กและผู้หญิง

1.1 ผู้มีอำนาจสั่งให้มีการตรวจพิสูจน์

ตามกฎหมายไทยกำหนดให้ชั้นสอบสวนเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะใช้ดุลพินิจสั่งให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการเก็บตัวอย่างจากร่างกายของผู้ถูกตรวจได้ ทำให้ขาดกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลที่เพียงพอ เนื่องจากการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิในร่างกายของผู้ถูกตรวจเป็นอย่างมาก การมีมาตรการตรวจสอบและถ่วงดุลจึงเป็นมาตรการ

สำคัญที่จะสามารถปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกรวบรวมไม่ให้เกิดผลกระทบมากเกินไปจนความจำเป็น หากเปรียบเทียบกับมาตรการอื่นๆที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เช่น การค้น ฎหมายกลับ กำหนดให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจสั่งให้มีการค้นได้ ทั้งที่การตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิในร่างกายของบุคคลยิ่งเสียกว่าการค้น แต่กฎหมายไทยกลับไม่ได้กำหนดมาตรการในการตรวจสอบโดยองค์กรภายนอกเช่นศาลไว้แต่อย่างใด เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศเยอรมนี ได้กำหนดให้การตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์จะต้องได้รับอนุญาตจากศาล เว้นแต่กรณีจำเป็นเร่งด่วนหากชักช้าจะเกิดผลร้ายแก่ผลการตรวจพิสูจน์ จึงเป็นอำนาจของพนักงานอัยการและผู้ช่วยพนักงานอัยการเป็นผู้ออกคำสั่งดังกล่าวได้เพื่อทำการตรวจสอบและถ่วงดุลในการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ ทำให้การใช้อำนาจรัฐไม่กระทบต่อสิทธิของบุคคลมากเกินไปจนความจำเป็น ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรกำหนดให้การตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์จะต้องมีมาตรการตรวจสอบถ่วงดุลโดยองค์กรภายนอก เพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้ถูกรวบรวมว่าจะไม่มีการตรวจพิสูจน์เกินกว่าความจำเป็น

1.2 การกำหนดให้บุคคลอื่นอยู่ร่วมในขณะตรวจ

การกำหนดให้บุคคลอื่นอยู่ร่วมในขณะตรวจตามกฎหมายไทยนั้น พบว่าปรากฏอยู่ในเรื่องการตรวจตัวผู้เสียหายหรือตรวจตัวผู้ต้องหา และเรื่องการถามปากคำผู้เสียหายที่เป็นหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ โดยมีการกำหนดให้ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาจะนำบุคคลใดมาอยู่ร่วมในการตรวจหรือสอบปากคำนั้นด้วยก็ได้ ส่วนกรณีเด็กมีการกำหนดให้การสอบสวน การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยาน หรือผู้ต้องหาจะต้องจัดให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการอยู่ร่วมกับเด็กด้วย ทำให้เห็นว่าในการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆในชั้นสอบสวนกฎหมายได้บัญญัติโดยคำนึงถึงการคุ้มครองเด็กและผู้หญิงไว้เป็นพิเศษ เนื่องจากเด็กและผู้หญิงต่างมีสภาพทางด้านร่างกายและจิตใจที่เปราะบางเช่นเดียวกัน จึงเป็นบุคคลที่อาจตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ที่เป็นเพศชายซึ่งมีสรีระทางด้านร่างกายที่แข็งแรงตามธรรมชาติ แต่การคุ้มครองเด็กและผู้หญิงในเรื่องดังกล่าวกลับพบว่าปรากฏอยู่ในเรื่องการสอบปากคำในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศและการสอบสวนเด็กที่อายุไม่เกิน 18 ปี เท่านั้น เด็กและผู้หญิงที่จะต้องถูกตรวจพิสูจน์โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์จึงยังไม่ได้รับการคุ้มครองแต่อย่างใด ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดในการคุ้มครองเด็กและผู้หญิง

ตามกฎหมายประเทศอังกฤษ พบว่ามีความแตกต่างจากกฎหมายไทย โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อคุ้มครองเด็กอายุไม่เกิน 17 ปี คือ กำหนดให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กหรือผู้เยาว์สามารถอยู่ร่วมในการตรวจได้หากว่ามีความจำเป็น แม้ว่าบุคคลนั้นจะเป็นเพศตรงข้ามกับผู้ถูกรวบรวมก็ตาม ส่วนบุคคลอื่นไม่สามารถอยู่ร่วมในการตรวจได้นอกจากจะเป็นแพทย์หรือพยาบาลซึ่งเป็นผู้ตรวจและได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นการคุ้มครองเพศหญิงไว้เช่นกัน โดยมีการกำหนดให้การตรวจที่ต้องถอดเสื้อผ้าของผู้ถูกรวบรวมจะต้องไม่ทำให้ผู้นั้นรู้สึกอับอายและต้องไม่มีผู้อื่นที่เป็นเพศตรงข้ามกับผู้ถูกรวบรวมอยู่ในระหว่างการตรวจเว้นแต่จะเป็นแพทย์หรือพยาบาลที่

เป็นผู้ตรวจ ประเทศนิวซีแลนด์ มีการกำหนดหลักเกณฑ์ให้ทนายความหรือบุคคลอื่นใดที่ผู้ถูกตรวจนั้นเลือกอยู่ร่วมในการตรวจด้วยได้ ซึ่งหลักเกณฑ์นี้ใช้ได้ทั้งกับเด็กและผู้หญิง ส่วนประเทศเยอรมนีนอกจากกำหนดให้การตรวจเพศหญิงต้องกระทำโดยเพศหญิงแล้ว ผู้หญิงยังสามารถที่จะร้องขอให้หญิงอื่นหรือญาติเข้าอยู่ด้วยขณะทำการตรวจได้

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการบัญญัติกฎหมายของต่างประเทศมีการบัญญัติกฎหมายโดยคำนึงถึงเรื่องอายุและเพศของบุคคลที่จะต้องให้ได้รับการคุ้มครองไว้เป็นพิเศษเช่นเด็กและผู้หญิง จึงทำให้เด็กและผู้หญิงได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสมแตกต่างจากกฎหมายไทย ดังนั้น หากมีการกำหนดให้เด็กและผู้หญิงสามารถให้บุคคลอื่นอยู่ร่วมในขณะตรวจได้เช่นเดียวกับกฎหมายของต่างประเทศก็จะทำให้เด็กและผู้หญิงได้รับการคุ้มครองอย่างเพียงพอ

2. การกำหนดแนวทางเฉพาะในการคุ้มครองของเด็กและผู้หญิง

2.1 การให้ความยินยอมของเด็ก

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 กำหนดให้การเก็บตัวอย่างของร่างกายไปตรวจพิสูจน์โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ที่จะถูกตรวจก่อน ไม่ว่าผู้จะต้องถูกตรวจดังกล่าวจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ดังนั้น การเก็บตัวอย่างของร่างกายที่กระทำต่อเด็กจึงต้องได้รับความยินยอมจากเด็กเช่นเดียวกัน ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติว่าผู้จะต้องถูกตรวจซึ่งเป็นเด็กที่อายุไม่เกิน 18 ปี นั้น จะมีความสามารถในการรับรู้ถึงการให้ความยินยอมหรือผลของการปฏิเสธความยินยอมของตนเองหรือไม่ เพียงใด เนื่องจากเด็กเป็นบุคคลที่ขาดความพร้อมทางด้านสติปัญญา ดังนั้นความยินยอมของเด็กจึงไม่ใช่ความยินยอมที่แท้จริง และในบางครั้งความยินยอมของเด็กอาจเกิดจากการถูกชักจูงใจ การหลอกล่อ โดยที่เด็กไม่สามารถรับรู้ได้ว่าความยินยอมดังกล่าวของตนเองจะก่อให้เกิดผลอย่างไรบ้าง เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศแล้วพบว่าผู้ถูกตรวจที่เป็นเด็กถือว่ายังขาดความพร้อมทางด้านสติปัญญา ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถเข้าใจถึงผลของความยินยอม จึงมีการกำหนดให้การตรวจเด็กจะต้องให้บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความพร้อมทางด้านสติปัญญาและเป็นผู้ดูแลเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย โดยกำหนดให้การขอความยินยอมนอกจากจะต้องได้รับความยินยอมจากเด็กแล้วต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลดังกล่าวด้วย จึงก่อให้เกิดประโยชน์กับเด็กอย่างสูงสุด เพื่อเป็นการคุ้มครองเด็ก รวมทั้งยังเป็นการให้ความยินยอมต่อการตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริงอีกด้วย

2.2 การตรวจพิสูจน์โดยผู้ถูกตรวจที่เป็นผู้หญิง

ตามกฎหมายไทยนั้นบทบัญญัติมาตรา 132(1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยเรื่องการตรวจตัวผู้ต้องหาหรือผู้เสียหาย ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิของหญิงผู้ถูกตรวจไว้เป็นพิเศษ โดยกำหนดให้การตรวจที่ผู้ถูกตรวจเป็นเพศหญิงให้จัดเจ้าพนักงานที่เป็นหญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจแสดงให้เห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวได้คำนึงถึงสิทธิของหญิงว่าหากมีการตรวจเพศหญิงแล้วจะต้องไม่กระทำการอันเป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

โดยคุ้มครองหญิงผู้ถูกตรวจไม่ให้ได้รับความอับอาย จึงได้กำหนดให้เจ้าพนักงานที่เป็นหญิงเป็นผู้ตรวจ เมื่อเปรียบเทียบบทบัญญัติมาตรา 132(1) และมาตรา 131/1 แล้ว พบว่าการตรวจอาจต้องมีการเปิดเผยร่างกายของผู้ถูกตรวจได้เช่นเดียวกัน แม้ว่าบทบัญญัติมาตรา 131/1 กำหนดให้แพทย์เป็นผู้ตรวจก็ตาม แต่ผู้ถูกตรวจอาจมีความรู้สึกอับอายอยู่หากผู้ตรวจเป็นเพศชายแต่บทบัญญัติมาตรา 131/1 กลับไม่ได้คำนึงถึงเรื่องเพศของผู้ถูกตรวจทำให้ผู้หญิงผู้ถูกตรวจไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างเพียงพอและไม่สอดคล้องกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ทั้งตามกฎหมายต่างประเทศ ไม่ว่าประเทศเยอรมนีและประเทศอังกฤษ กลับพบว่า มีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างจากกฎหมายไทย โดยมีการกำหนดบทบัญญัติที่ให้หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิในร่างกายของเพศหญิงมิให้ถูกล่วงละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยประเทศเยอรมนีมีการกำหนดให้การตรวจพิสูจน์ผู้หญิงที่เป็นการละเมิดความรู้สึกและทำให้เกิดความอับอายจะต้องกระทำโดยผู้หญิงหรือนักเทคนิคการแพทย์ ส่วนประเทศอังกฤษได้กำหนดตัวบุคคลผู้ทำการตรวจไว้ว่าจะเป็นเพศตรงข้ามกับผู้ถูกตรวจไม่ได้ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นแพทย์หรือพยาบาลก็ตาม ซึ่งมีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกันกับประเทศเยอรมนีที่กำหนดตัวบุคคลที่ทำการตรวจว่าจะต้องเป็นผู้หญิงหากว่าผู้ถูกตรวจเป็นผู้หญิงและการตรวจจะทำให้เกิดความอับอาย

5. ข้อเสนอแนะ

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว นั้น การเก็บตัวอย่างร่างกายไปตรวจพิสูจน์โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยหลักการจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ถูกตรวจ แต่ในการให้ความยินยอมของเด็กนั้นมักเกิดปัญหาในทางปฏิบัติที่เด็กไม่สามารถให้ความยินยอมได้ด้วยตนเอง ไม่สามารถให้พ่อแม่ ผู้ปกครองอยู่ร่วมในขณะตรวจด้วย และในการตรวจบางครั้งจะต้องมีการจับต้องเนื้อตัว รวมถึงการเปิดเผยร่างกายซึ่งทำให้ผู้ถูกตรวจที่เป็นเพศหญิงเกิดความรู้สึกอับอาย และควรมีมาตรการในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ให้กระทำได้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น จากการศึกษาพบว่ากฎหมายต่างประเทศได้มีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองถึงบุคคลดังกล่าวไว้เป็นพิเศษทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวความคิดในการคุ้มครองเด็กและผู้หญิง มีการปฏิบัติที่ไม่ละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมทั้งมีการตรวจสอบการใช้อำนาจดังกล่าวโดยองค์กรภายนอก ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่ากฎหมายไทยควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 เพื่อคุ้มครองเด็กและผู้หญิงในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ควรกำหนดให้มีกลไกตรวจสอบการใช้อำนาจในชั้นสอบสวนโดยองค์กรภายนอก โดยกำหนดให้การตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในชั้นสอบสวน จะต้องให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจในการออกคำสั่ง และหากมีกรณีจำเป็นเร่งด่วนควรกำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจสั่งให้มีการตรวจพิสูจน์บุคคลได้ตามความจำเป็น เพื่อเป็นการตรวจสอบโดยองค์กรภายนอกและไม่ให้กระทบสิทธิในร่างกายของผู้ถูกตรวจเกินความจำเป็น

2. ควรกำหนดให้ก่อนการขอความยินยอมในการเก็บตัวอย่างร่างกายไปตรวจพิสูจน์ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์จะต้องแจ้งให้ผู้ถูกตรวจได้ทราบถึงสิทธิที่จะไม่ให้ความยินยอม และสามารถปรึกษาทนายความว่าจะให้ความยินยอมหรือไม่ รวมทั้งสิทธิที่จะให้เด็กและผู้หญิง สามารถให้บิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล หรือบุคคลอื่นซึ่งหญิงผู้ถูกตรวจไว้วางใจอยู่ด้วยใน ขณะที่มีการตรวจพิสูจน์ได้โดยจะต้องมีการแจ้งให้เด็กและผู้หญิงได้ทราบถึงสิทธิดังกล่าวของตน ด้วย นอกจากนี้ควรกำหนดให้ชัดเจนว่านอกจากบุคคลดังกล่าวกับผู้ตรวจแล้วจะต้องไม่มีบุคคล อื่นอยู่ร่วมด้วยในขณะตรวจ

3. ควรกำหนดให้การขอความยินยอมจากเด็กที่อายุไม่เกิน 18 ปี ไม่ว่าจะในฐานะ ผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือในฐานะบุคคลที่เกี่ยวข้อง ควรจะต้องได้รับความยินยอมจากเด็กและบิดา มารดา หรือผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กด้วยในกรณีที่เด็กไม่มีบิดา มารดา หรือกรณีที่บิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล ไม่อาจให้ความยินยอมได้หรือไม่มีบุคคลดังกล่าว ควรกำหนดให้ศาลเป็นผู้ พิจารณาว่าจะอนุญาตหรือไม่แทนการขอความยินยอมของบุคคลดังกล่าว ในการขอความยินยอมนี้ควร กำหนดให้ชัดเจนว่าจะต้องได้รับความยินยอมโดยทำเป็นหนังสือ ทั้งจะต้องมีการแจ้งให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองหรือผู้ดูแลของเด็กทราบด้วย

4. ควรกำหนดให้การเก็บตัวอย่างของร่างกายบุคคลที่เป็นเพศหญิงไปตรวจจะต้อง ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมไม่ละเมิดต่อสิทธิผู้หญิง และในการเก็บตัวอย่างนั้นเจ้าหน้าที่ดังกล่าว จะต้องเป็นเพศหญิงด้วยกันเพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกอับอาย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2547). หลักกฎหมายว่าด้วยสิทธิเสรีภาพ. (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์ วิญญูชน จำกัด.

เข็มชัย ชูติวงศ์. (2551). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์ นิติบรรณาการ.

คณิต ฒ นคร. (2555). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ ฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.

จิรนิติ หะวานนท์. (2544). สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ ฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.

- บรรเจิด สิงคะนติ. (2552). **หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**. (พิมพ์ครั้งที่ 3)
กรุงเทพฯ ฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2549). **หลักการใช้อำนาจขององค์กรที่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็น
มนุษย์สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- พรทิพย์ โรจนสุนันท์. (2547). **นิติเวชศาสตร์การชันสูตรศพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ ฯ :
บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2543). **สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
2540**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ ฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.
- สุพจน์ ณ บางช้าง. (2548). **กระบวนการบังคับใช้กฎหมายกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540**. กรุงเทพฯ ฯ : สถาบัน
พระปกเกล้า.
- โสภณ รัตนากร. (2542). **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน**. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์นิติ
บรรณาการ.
- อุดม รัฐอมฤตและคณะ. (2544). **การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพ
ของบุคคลตามมาตรา 28**. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

บทความ

- คณิต ณ นคร. (2520). **อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา**. วารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 2.
- น้ำแท้ มีบุญสร้าง. (มิถุนายน 2550). **ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**. วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรม
มาธิราชปีที่ 19 ฉบับที่ 1 หน้า 100-102.
- ประธาน วัฒนวาณิชย์. (กันยายน-พฤศจิกายน 2520). **ระบบความยุติธรรมทางอาญา :
แนวความคิด เกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม**.
วารสารนิติศาสตร์ 9, 2 หน้า 151.
- ประมุข สุวรรณศร. (มกราคม 2511). **พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์**. บทบัณฑิตย เล่มที่
25 ตอนที่ 1 หน้า 31.
- พรทิพย์ โรจนสุนันท์. (กันยายน 2541). **“บันทึกการอภิปรายทางวิชาการ DNA เครื่องจับ
เท็จและภาพเชิงซ้อนเชื่อถือได้เพียงใด”**. วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 28 ฉบับที่ 3. หน้า
403.

- (ตุลาคม 2543). **เปิดแฟ้มนิติวิทยาศาสตร์**. อพเดท 15 หน้า 110. อ้างถึงใน
 ชนิตา เลิศสิทธิกุล. (2549). **การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐาน
 ทางวิทยาศาสตร์ : วิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
 วิธีพิจารณาความ อาญา (ปรับปรุง กฎหมายพยานหลักฐาน)**. หน้า 28.
- ลัดดาวัลย์ สีกาแก้ว. (มีนาคม 2547). **DNA และลายมือชื่อ : พยานจากนิติวิทยาศาสตร์
 วารสารข่าวกฎหมายใหม่**.
- วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. (ธันวาคม 2522). “การตรวจเส้นผม”. สารคดีราช, 31. หน้า 1895-
 1987. อ้างถึงใน ปรางทอง เดชใจ.(2552). การตรวจสอบความจริงของการได้มา
 ซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์. หน้า 22.
- (2519). **การประเมินผลจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์**. บทบัณฑิตย.
 เล่มที่ 29 ตอนที่ 4 หน้า 812.
- สรารุช เบญจกุล. (กันยายน.2550). **หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กับกระบวนการยุติธรรม**.
 วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์. หน้า 64.
- หยุด แสงอุทัย. (2482). **บรรทุกเรื่องคำพิพากษาหมู่เกี่ยวกับฟ้องเคลือบคลุม**. บทบัณฑิตย
 เล่มที่ 12. หน้า 395-396.

วิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์

- ชนิตา เลิศสิทธิกุล. (2549). **การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยพยานหลักฐานทาง
 วิทยาศาสตร์ : วิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธี
 พิจารณาความอาญา(ปรับปรุงกฎหมายพยานหลักฐาน)**. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหามบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนัทเทพ เอียรประสิทธิ์. (2548). **กฎหมายควบคุมการแสวงหาพยานหลักฐานด้วยวิธีการ
 พิเศษในคดีอาญาซึ่งกระทบต่อเสรีภาพของบุคคล**. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหามบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุชนางค์ ศิริอิสสกุล. (2539). **บทบาทของพยานผู้เชี่ยวชาญในคดีข่มขืนกระทำชำเรา**.
 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุพาภรณ์ วงศ์วิกรานต์. (2547). **การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายกับศักดิ์ศรีความ
 เป็นมนุษย์**. (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริินทร์ อินทรวิชะ. (2548). **การแสวงหาพยานหลักฐานจากตัวผู้ถูกกล่าวหา : ศึกษาการ
 ตรวจตัวและการค้นตัวในการดำเนินคดีอาญา**. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- สุรนาท วงศ์พรหมชัย. (2550). การตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์กับพยานหลักฐานในคดีอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอกฤทธิ พิศณุภูมิ. (2555). การตรวจส่วนประกอบของร่างกายกับหลักประกันการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รายงานการวิจัย

- ณรงค์ ใจหาญ , ปกป้อง ศรีสนิท , จิตต์นภา ประชาศรี. (2553). การค้นตัวบุคคล : ศึกษาเปรียบเทียบกับนานาชาติ. เสนอสำนักงานอัยการสูงสุด โดยสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2538). รายงานการวิจัย สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ (ศึกษารูปแบบจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้ไว้เหมาะสม). กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.

เอกสารอื่น ๆ

- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. (2546). (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์ พลัสลิชเคชั่น.
- ไพจิตร สวัสดิการ. (2547). การพิสูจน์ลายพิมพ์ ดี เอ็น เอ ในศาลในคดีอาญา. ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม หน้า 18-19. www.library.coj.go.th/indexreset.php?search=&&cbtype=&&page=11
- ศิลาจารึก. เว็บไซต์จังหวัดสุโขทัย. http://www.sukhothai.go.th/history/hist_08.htm
- สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจเพชรบูรณ์. www.forensic.police.go.th/phetchabun.

ภาษาต่างประเทศ

LAWS

- Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995.
- Criminal Justice and Public Order Act 1994.
- Criminal Procedure Code : StrafprozeBordnung , StPO.
- Police and Criminal Evidence Act 1984.